

21. YÜZYIL BECERİLERİ ODAĞINDA TÜRKİYE’NİN EĞİTİM POLİTİKALARI

ERCENK HAMARAT

SETA | ANALİZ

NİSAN 2019 · SAYI 272

21. YÜZYIL BECERİLERİ ODAĞINDA TÜRKİYE’NİN EĞİTİM POLİTİKALARI

ERCENK HAMARAT

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN:

Uygulama: Hasan Suat Olgun

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
21. YÜZYIL BECERİLERİ	8
21. YÜZYILDA TÜRKİYE’DE MEVCUT DURUM	13
21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN EĞİTİM POLİTİKALARINDA DÜNYA ÖRNEKLERİ	19
SONUÇ VE ÖNERİLER	21

YAZAR HAKKINDA

Ercenk HAMARAT

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'ndan 2008'de mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2011'de, doktora eğitimini ise Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 2014'te tamamladı. Çalışma alanları arasında eğitim-teknoloji-felsefe ilişkisi, eğitimde yenilikçi uygulamalar, uygulama temelli öğretim ve öğretmen yetiştirmede üst düzey beceriler bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi'nde akademisyen ve SETA Eğitim ve Sosyal Politikalar biriminde araştırmacıdır.

ÖZET

Analiz Türkiye’nin eğitim politikalarını 21. yüzyıl becerileri odağında ele almakta ve bu konuda yeni politika önerileri getirmektedir.

21. yüzyıl bilgi paradigmasında ciddi bir değişimi beraberinde getirmiştir. Günümüz bireyinden beklenen bilgiyi ezberine alması değil her alanda ona hızlı ulaşması, paylaşması ve onu etkin kullanmasıdır. Bunun için bireyin önemsemesi ve geliştirmesi gereken belli beceriler bulunmaktadır. Öncü çalışmalarla bunlar set halinde kategorize edilmiştir. Bu bağlamda bu analiz de Türkiye’nin eğitim politikalarını 21. yüzyıl becerileri odağında değerlendirmek ve yeni politika önerileri sunmak için yazılmıştır. Girişte 20. ve 21. yüzyıl becerileri karşılaştırması yapılmıştır. Ardından 21. yüzyıl becerileri oldukça ayrıntılı bir şekilde ele alınarak farklı kurum ve kuruluşların beceri seti tasnifi sunulmuştur. Ayrıca en yaygın tasniflerden birinde yer alan beceriler tanımlarıyla birlikte verilmiştir. 21. yüzyıl becerileri kapsamında ön plana çıkan en önemli husus öğrenme ortamı olduğu için 20. ve 21. yüzyıl sınıfı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Değişen öğrenme paradigması “3Rx7R” formülasyonu ile gösterilmiştir. Mesleklerin nasıl değiştiği ve yok olduğu vurgusu ile bu becerilere sahip olmanın önemi vurgulanmıştır. 21. yüzyılda Türkiye’nin ilgili konuda attığı adımlar özetlenmiştir. Özellikle 21. yüzyıl öğretmeni ve öğrencisi profil çalışması fikrinin dünya trendine uygun ama amaca hizmet etmeyecek şekilde yapıldığı belirtilmiştir. Öte yandan müfredat güncelleme çalışmaları, Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesi hakkında bağlama uygun kısa değerlendirmeler yapılmıştır. Dünyada konu hakkındaki politikalar için on dört OECD ülkesinin attığı adımlar özetlenmiştir. Oldukça başarılı bir politika geliştiren Batı Virginia üzerinde ayrıntılı şekilde durulmuştur. Son yıllarda eğitim konusunda ciddi sıçrama yapan Doğu Asya ülkelerinin politikalarının arka planı incelenmiştir. Sonucunda da teori, bütüncül sistem tasarımı, farkındalık etkinlikleri, yönetici, öğretmen, içerik-müfredat, öğrenme ortamı, ölçme değerlendirme ve dış ortaklar konularına yönelik politika önerilerine yer verilmiştir.

GİRİŞ

Yüzyılımızın bütün süreçlerinde beceri odaklı bir var olma mücadelesi görülmektedir. Bu mücadele tüm zamanlarda geçerlidir ancak bunun öneminin bu denli ön plana çıkması çağımızın karakteristik özelliklerinden biridir. Her dönemin kendine özgü beceri setleri bulunmakla birlikte henüz ilk çeyreğinde bulunduğumuz 21. yüzyılın becerileri ardında bıraktığı yüzyılların becerilerine göre çok daha karmaşık bir yapı sunması itibarıyla farklılaşmaktadır. Bu karmaşıklığa neden olan ise dijitalleşmeyle birlikte bireyin hayatının tüm noktalarında görülen devamlı değişkenlik ve akışkanlıktır. Durağan bir sistemden devamlı değişen ve akan bir sisteme geçişin söz konusu olduğu asrımızda ekonomi, siyaset, kültür ve sanat gibi sosyal hayatın bileşenlerinden biri olan eğitimi de yeniden analiz etmek ve neticesine göre yeni eğitim politikaları üretmek gerekmektedir.

İçinde bulunulan koşullar ve zamanın getirdiği yeniliklere göre bireyden belli beceriler beklenmektedir. Klasik anlamda sanayinin etkin olduğu dönemde bireyin taşınması gereken beceriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

TABLO 1. ON DOKUZUNCU VE YIRMİNCİ YÜZYIL BECERİLERİ

Ticaret Yapabilmek
Yönergeleri Takip Edebilmek
Başkalarıyla İyi Geçinebilmek
Çalışkan Olabilmek
Profesyonel Düşünebilmek
Etkin Olabilmek
Hızlı Olabilmek
Dürüst Olabilmek
Adil Olabilmek

Bu becerilere sahip olmak elbette günümüzde de hala önemli ve gereklidir ancak yeterli değildir. Yüzyılımızın değişen koşulları nedeniyle insan hayatını ilgilendiren her ortam bireylerden Tablo 1’de bahsedilen becerilere ek olarak bazı beceri setleri talep etmektedir. Bu yeni beceri setleri yaygın uluslararası literatürde “21. yüzyıl becerileri” şeklinde adlandırılmaktadır.

21. YÜZYIL BECERİLERİ

Genel anlamıyla 21. yüzyıl becerileri bilgi çağında yaşayan bireylerin etkin ve nitelikli olabilmeleri için taşınmaları ve sürekli geliştirmeleri gereken beceri setlerini ifade etmektedir. Bu konu hakkında çeşitli kurum ve kuruluşlar belli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bunlardan en bilineni 2002’de Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) iş dünyası, eğitim liderleri ve politika yapıcılarının 21. yüzyılın bireylerini hazırlamak amacıyla bir araya getiren P21 (Partnership for 21st Century Learning-21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık) oluşumudur. EnGauge, Orta Kuzey Bölgesel Eğitim Laboratuvarı (NCREL) tarafından yeni jenerasyonun öğrenmesi için literatür tarama ve eğitim paydaşlarıyla iş birliği yapmaktadır. ATCS (Assessment and Teaching of 21st Century Skills) ise birçok ülkeden 250’den fazla araş-

tırmacıyı bir araya getirerek beceri temelli sınıf ve müfredat oluşturmayı amaçlamaktadır. ISTE (International Society for Technology in Education) ise eğitim öğretimin dönüşümünde tekno-

lojinin gücüne inanan küresel çapta eğitimcileri bir araya getirmektedir. Avrupa Birliği (AB) ve OECD’nin de becerileri tasnif etmeye yönelik belli girişimleri olmuştur (Tablo 2).

TABLO 2. FARKLI KURUMLARIN 21. YÜZYIL BECERİLERİ TASNİFİ

P21	EnGauge	ATCS	ISTE	AB	OECD
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Keşfedici Düşünme	Düşünme Yolları	Yaratıcılık ve Yenilik	Öğrenmeyi Öğrenmek, İletişim	Heterojen Gruplarla Etkileşim
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme	Uyumluluk, Karmaşıklık Yönetimi ve Öz Yönetim	Yaratıcılık ve Yenilik	Yaratıcı Düşünme, Bilgi İnşası, Ürün Geliştirme ve Teknoloji Kullanma Süreçleri	İletişim	Başkalarıyla İyi İlişkiler
Yaratıcılık ve Yenilik	Meraklılık, Yaratıcılık ve Risk Alma	Eleştirel Düşünme, Problem Çözme, Karar Verme	Eleştirel Düşünme, Problem Çözme ve Karar Verme	Anadilde İletişim	İş Birliği ve Takımla Çalışma
İletişim ve İş Birliği	Üst Düzey Düşünme ve Mantık Yürütme	3. Liderliği Öğrenme, Üstbilis	İletişim ve İş Birliği	Yabancı Dilde İletişim	Çatışma Çözme ve Yönetme
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Etkili İletişim	Çalışma Yolları	Öğrencilerin İş Birliği İçinde Çalışması ve İletişim Kurması için Dijital Medya ve Ortamların Kullanılması	Dijital Yetenekler	Araçların İnteraktif Kullanımı
Bilgi Okuryazarlığı	Takım Ruhu, İş Birliği ve Kişiler Arası Yetenekler	İletişim	Teknoloji İşlemleri ve Kavramları	Kültürel Farkındalık ve İfade	Dilin, Sembollerin ve Yazının İnteraktif Kullanımı
Medya Okuryazarlığı	Kişisel, Sosyal ve Yurttaş Sorumluluk	İş Birliği (Takım Çalışması)	Teknoloji Kavramlarını, Sistemlerini ve İşlemlerini Anlama	Sosyal ve Yurttaşlıkla İlgili Yetkinlik	Bilgi ve Bilimin İnteraktif Kullanımı
Teknoloji Okuryazarlığı	İnteraktif İletişim	Çalışma Araçları	Araştırma ve Bilgi Akışı	İnisiyatif ve Girişimcilik Hissi	Teknolojinin İnteraktif Kullanımı
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Dijital Çağ Okuryazarlığı	Bilgi Okuryazarlığı	Dijital Araçlarla Bilginin Toplanması, Kullanımı ve Değerlendirilmesi		Bağımsız-Özerk Davranma
Esneklik ve Uyum	Temel, Bilimsel, Ekonomik ve Teknoloji Okuryazarlığı	Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Okuryazarlığı	Dijital Vatandaşlık		“Büyük Resim” İçinde Davranma
Girişimcilik ve Öz Yönetim	Görsel ve Bilgi Okuryazarlığı	Dünyada Yaşam	Teknolojiyle İlgili Toplumsal ve Kültürel Sorunları Anlama		Yaşam Planları ve Kişisel Projeler Oluşturma ve Yönetme
Sosyal ve Kültürler Arası Beceriler	Çok Kültürlülük Okuryazarlığı ve Küresel Farkındalık	Yerel ve Küresel Vatandaşlık			Haklarını Savunmak, Öne Sürmek
Üretkenlik ve Sorumluluk	Yüksek Üretkenlik	Yaşam ve Kariyer			
Liderlik ve Sorumluluk	Sonuçları Yönetme, Planlama ve Öncelik Verme	Bireysel ve Sosyal Sorumluluk			
	Günlük Yaşam Araçlarının Etkili Kullanımı				
	Üretimle İlgili Yetenek, Yüksek Kaliteli Ürün				

Kaynak: N. Kotluk ve S. Kocakaya, “Digital Storytelling for Developing 21st Century Skills: From High School Students’ Point of View”, *Journal of Research in Education and Teaching*, Cilt: 4, Sayı: 2, (2015), s. 354-363.

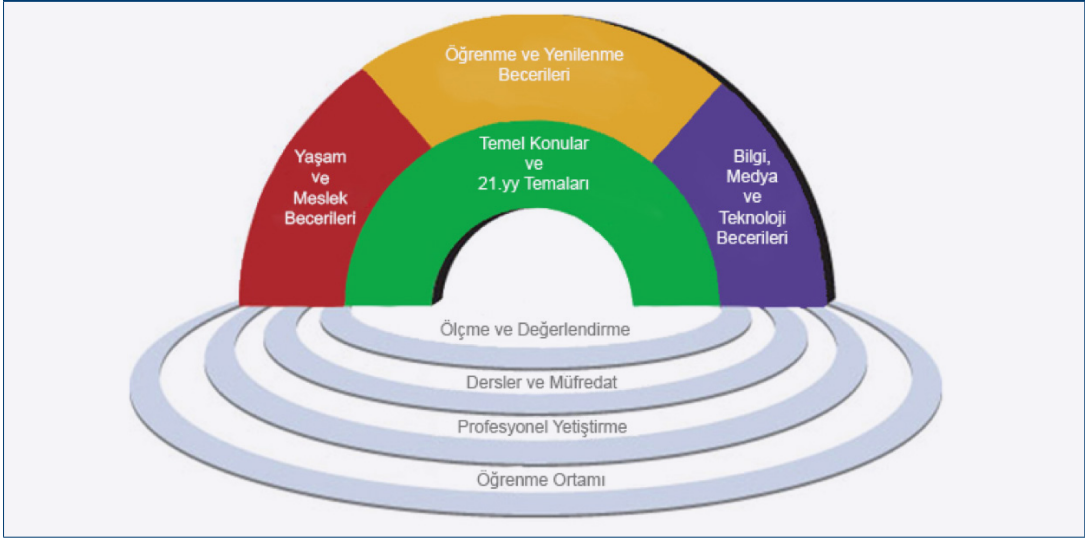
Tablo 2’de görüldüğü gibi 21. yüzyıl becerilerine yönelik belli kurum ve kuruluşlar farklı tanım ve öncelikler belirlemiştir. Ancak ortak nokta bütün kurumlar tarafından 21. yüzyılda insanlara ça-

ğın gereksinimi olan yeni beceriler kazandırmanın bir gereklilik haline geldiğidir. Bu kapsamda Tablo 3’te detaylı olarak üç ana kategori altında verilen 21. yüzyıl becerilerini incelemek gerekmektedir.

TABLO 3. TANIMLARIYLA YİRMİ BİRİNCİ YÜZYIL BECERİLERİ	
TEMEL OKURYAZARLIKLAR	
BECERİ	TANIM
Okuryazarlık	Yazılı dili okuma, anlama ve kullanma
Aritmetik	Sayılar ve diğer sembollerden yararlanarak sayısal ilişkileri anlama ve ifade etme
Bilimsel Okuryazarlık	Kişinin bilimsel bilgi ve yöntemleri kullanarak çevresini test etmesi ve hipotezlerini sınaması
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Bilgi edinme ve paylaşma, soruları yanıtlama, diğer insanlarla etkileşimde bulunma ve bilgisayar programlamayı da içeren teknoloji tabanlı içerik kullanma ve oluşturma
Finansal Okuryazarlık	Finansın kavramsal ve sayısal yönlerini pratik olarak anlama ve kullanma
Kültürel ve Yurttaşlık Okuryazarlığı	Beşeri bilimleri anlama, analiz etme, takdir etme ve bilgiyi uygulama
YETKİNLİKLER	
Eleştirel Düşünme/Problem Çözme	Yanıt ve çözümleri formüle etmek için durum, fikir ve bilgileri belirleme, analiz etme ve değerlendirme
Yaratıcılık	Problemleri çözme, sorulara cevap verme, uygulama yoluyla ifade etme, sentezleme ya da yeniden anlamlandırma yoluyla anlam ifade etme gibi yeni ve yenilikçi yöntemler tasarlama
İletişim	Sözel, sözel olmayan, görsel ve yazılı yollarla bilgiyi dinleme, anlama, iletme ve bağlamsallaştırma
İş Birliği	Çatışmayı önleme ve yönetme yeteneği de dahil olmak üzere ortak bir hedefe doğru takım çalışması
KARAKTER NİTELİĞİ	
Merak	Soru sorma, açık fikirlilik ve merakını gösterebilme
Girişimcilik	Proaktif olarak yeni bir görev ya da hedef üstlenmek için gerekli yetenek ve isteğe sahip olma
Süreklilik ve Dayanıklılık	İlgi ve çabayı sürdürebilme, bir görevi veya hedefi gerçekleştirmeye devam edebilme
Uyumluluk	Yeni bilgiler ışığında planları, yöntemleri, görüşleri veya hedefleri değiştirebilme
Liderlik	Ortak bir hedefe ulaşmak için başkalarını etkili bir şekilde yönlendirebilme, doğrudan etkileyebilme ve ilham verebilme
Sosyal ve Kültürel Farkındalık	Sosyal, kültürel ve etik açıdan uygun bir şekilde diğer insanlarla etkileşim kurabilme

Kaynak: World Economic Forum, *New Vision for Education: Unlocking the Potential of Technology*, (World Economic Forum Raporu, Cenevre: 2015).

ŞEKİL 1. P21’İN 21. YÜZYIL BECERİLERİ ÇERÇEVESİ

Kaynak: "Framework for 21st Century Learning", P21, www.p21.org/storage/documents/docs/P21_framework_0816.pdf, (Erişim tarihi: 9 Eylül 2018).

Tablo 3’te görüldüğü üzere genel olarak 21. yüzyıl becerileri üç ana kategoride toplanmaktadır. Bunlar öğrenme, okuryazarlık ve gündelik hayatla ilgili becerilerdir. Öğrenme günümüzde tek tarafı bilgi alıcısı bireylerin meselesi olmaktan ziyade iş birliği yaparak, eleştirel ve yaratıcı düşünen bireylerin iletişim kurarak bilgiyi üretme faaliyetine dönüşmüş durumdadır.

Okuryazarlık bu yüzyılda basılı bir materyal-den sınırı belli bir metni okumak ve yine okunanları belli bir materyale işlemek manasında yazmak faaliyetinin çok ötesine geçmiştir. Bu noktada bilginin sınırını ortadan kaldıran en önemli etken dijitalleşmedir. Dijitalleşmeyle birlikte bilgi materyallerinin uzayda kapladığı alan oldukça küçülmüştür ve gittikçe de küçülmektedir. Somut örnekle geniş bir kütüphane şu an “cepte” taşınabilir bir diskte muhafaza edilebilmektedir.

Öte yandan önemli bir husus da önceki yüzyıllarda belli bir alanda uzman ve seçkin olanların ürettiği bilgi ve içeriği günümüzde internete bağlantısı bulunan bilgisayar veya mobil cihaza sahip her bireyin üretebilmesidir. Bu durum bilginin sınırsızlaşma karakteri kazanıp

çoğalmasıyla bir denetimsizliği ve kirliliği de beraberinde getirmiştir. Bilginin böylesine kuvvetli eziciliği karşısında bireyin geliştireceği en önemli savunma mekanizması ise bilgiyi, medyayı ve teknolojiyi kapsayan okuryazarlık becerileridir. Son olarak bilgi ve teknolojinin yoğun şekilde ve her alanda etkilediği bireyin gündelik ve meslek hayatında sahip olması ve göstermesi gereken beceriler de değişim göstermektedir. Bireyler hızlı bilgi üretimi, sunumu ve değişimi karşısında mücadele edebilmek için esnek ve girişken olabilmelidir. Öte yandan bireyler günümüzde iyi birer içerik üreticisi niteliğini de taşıyabilmelidir ve bunu paylaşımları için sosyal becerilere de sahip olmaları beklenmektedir.

Bireylerin yanı sıra günümüzde öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velilerden beklenen becerilerin de analiz edilmesi oldukça önem arz etmektedir. Becerilerle ilgili dünya çapında en çok kabul gören ve genel tasnif P21’in hazırladığıdır (Şekil 1) ve en kapsamlı analizi P21 gerçekleştirmiştir.¹

1. Partnership for 21st Century Learning, www.p21.org, (Erişim tarihi: 16 Ekim 2018).

TABLO 4. YIRMİNCİ VE YİRMİ BİRİNCİ YÜZYIL SINIFININ KARŞILAŞTIRILMASI

YIRMİNCİ YÜZYIL	YİRMİ BİRİNCİ YÜZYIL
FİZİKSEL ÇEVRE	
Mezarlık Yöntemi (Öğrenciler Sıralı, Çok Sessiz ve Çok Hareketsiz)	Sıralar yok. (Sınıflarda çeşitli öğrenme alanları var ve öğrenciler serbestçe hareket edebilmektedir.)
Öğrenciler bireysel çalışmaktadır.	Öğrenme Çalışmaları İş Birlikçi
Sınıflar dört duvar ile çevrilidir.	Sınıf kampüsün kendisidir, sonrasında topluluğa doğru genişler. (Yerelden Küresele, Küresel Sınıf)
Öğretmen Merkezli: Öğretmen İtgi Odağı ve Bilgi Sağlayıcı	Öğrenci Merkezli: Öğretmenler Rehber/Koç (Öğrenciler bilgi ve anlamalarını inşa etmek için sahip oldukları bilgiyi kullanmaktadır.)
Öğretmen öğrencilerin yaptığı her şeyi kontrol etmektedir. (Ya da en azından bunu yapmaya çabalamaktadır.)	Öğrenciler kendi kendilerini yönetmektedir./Gerektiğinde bağımsız faaliyetlerinden birbirleriyle etkileşime dayalı faaliyetlere geçiş yapmaktadır.
DUYGUSAL ÇEVRE	
“Disiplin problemleri” vardır. Öğretmenler öğrencilere güvenmemekte veya tam tersi öğrencilerin motivasyonu yoktur.	“Disiplin problemleri” yoktur. Öğrenci ve öğretmenler birlikte öğrenenler olarak karşılıklı saygılı bir ilişkiye sahiptir. Bu durum öğrencide yüksek motivasyon yaratır.
Hiçbir öğrenci özgürlüğü yoktur.	Yüksek oranda öğrenci özgürlüğü vardır.
Beklentiler düşük seviyededir.	Beklentiler yüksek düzeydedir. (Tüm öğrencilerin yüksek seviyelerde başarılar kazanabileceği varsayılır ve buna imkan sağlanır. Bazıları daha yükseğe çıkabilir, böyle durumlarda onların önünde engel olunmaz.)
Müfredat/okul öğrenciler için alakasız ve anlamsızdır.	Müfredat öğrencilerin ilgi alanları, deneyimleri, yetenekleri ve gerçek dünyayla bağlantılıdır.
Öğrencilerin soru sormak ya da konuşmak için ellerini kaldırmaları zorunludur.	Oda/alan, iş birliği yapan, birbirini eğiten, araştırma yapan, tasarlayan ve yaratan öğrencilerin sesleriyle doludur.
AKADEMİK ÇEVRE	
Odaklanma: Aykırı gerçekliklerin ezberlenmesidir.	Odaklanma: Tüm detaylar unutulduktan sonra öğrenciler neleri bilmekte, neleri yapabilmekte ve nelerden hoşlanmaktadır?
Dersler Bloom taksonomisinin düşük seviyelerine odaklanmaktadır: bilgi, anlama ve uygulama.	Öğrenme Bloom’un analiz, sentez ve değerlendirme seviyelerinde tasarlanmaktadır. (Müfredat yukarıdan aşağıya doğru tasarlandığı için içeriklerin yoğunluğu düşük seviyededir.)
Ders kitabı kullanılması gerekmektedir.	Araştırma odaklı: Öğrenciler araştırma yaparak bilgilerini inşa etmektedir.
Pasif Öğrenme	Aktif Öğrenme
Zaman temellidir. Öğrencilerin farklı oranlarda öğrenmesine müsaade edilmez.	Sonuç temellidir. Buradaki önemli nokta bilginin yerleşme zamanı değil öğrenme çıktıların ne zaman olursa olsun elde edildiğini göstermektir.
Bölünmüş Müfredat	Disiplinler Arası ve Birleşik Müfredat
Birebir standartlar üzerinden yürüyen sınava hazırlayıcı müfredat söz konusudur.	Müfredat ilgili, özenli ve gerçek dünyadır. İçerik standartları ve beceriler proje tabanlı öğrenme sonucunda gerçekleşmektedir.
Puanlar ortalanmaktadır.	Puanlar öğrenmelerin “sergilenmesi”ne dayanmaktadır. (Daha iyisi puanlama değil sadece öğrenme kanıtları vardır).
Öğrenci çalışmalarını sadece öğretmen değerlendirir, başka kimse göremez.	Öz, akran ve diğer değerlendirmeler vardır. Açık, izleyici, otantik öğrenme söz konusudur.
Yazılı sınav öğrenme ve değerlendirmenin birinci aracıdır.	Performans, proje ve çoklu medya türleri öğrenme ve değerlendirme için kullanılmaktadır.
Öğrenci çeşitliliği göz ardı edilmektedir.	Müfredat ve öğretim öğrenci çeşitliliğine hitap etmektedir.
Okuryazarlık üç alanı kapsamaktadır: okuma, yazma ve matematik.	21. yüzyılın çoklu okuryazarlıkları küreselleşen yeni yüzyıldaki çalışma ve yaşama uyum sağlamaktır.
Eğer test kitapları ve çalışma yapraklarının dijital sürümlerine ulaşılabiliyse kullanılabilir. Teknoloji genellikle müfredatı yönetmektedir.	Teknoloji üst seviyede öğrenme deneyimlerini sağlayan araçlar olarak kullanılmaktadır. Teknoloji müfredatı desteklemektedir.

Kaynak: 21st Century Schools, www.21stcenturyschools.com, (Erişim tarihi: 21 Şubat 2019).

P21’in yaptığı tasnife bakıldığında dikkate değer en önemli nokta beceri setlerinin dört temel kategori üstüne oturduğudur. Bu kategorilerin en temelinde öğrenme ortamı yer almaktadır. Öğrenme ortamının beceri aktarımına uygun olarak düzenlenmesi hayati bir önem arz etmektedir. Bu düzenlemenin nasıl olması gerektiği sorusuna 20. ve 21. yüzyıl öğrenme ortamlarını karşılaştırarak cevap verilebilir (Tablo 4).

Elbette günümüzün ve geleceğin öğrencisinden beklenen becerilerin teknolojik gelişmeler neticesinde bu denli dönüşmesi “öğrenme” kavramı üzerinde de etkili olmuştur. Öğrenme 21. yüzyılda yapılan çalışmalarla belli bir formülasyonla ifade edilmektedir (Tablo 5).

TABLO 5. 21. YÜZYIL ÖĞRENMESİ	
3Rsx7Cs: 21. Yüzyıl Öğrenmesi	
Okuma (Reading)	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme (Critical Thinking and Problem-Solving)
Yazma (wRiting)	Yaratıcılık ve Yenilikçilik (Creativity and Innovation)
Aritmetik (aRithmetic)	İş Birliği, Takım Çalışması ve Liderlik (Collaboration, Teamwork, and Leadership)
	Kültürler Arası anlayış (Cross-Cultural Understanding)
	İletişim ve Medya Akıcılığı (Communication and Media Fluency)
	Bilgisayar ve BİT Akıcılığı (Computing and ICT Fluency)
	Kariyer ve Öğrenme Özgüveni (Career and Learning Self-Reliance)

Kaynak: Samuel Kai Wah Chu, Rebecca B. Reynolds, Nicole J. Tavares, Michele Notari ve Celina Wing Yi Lee, *21st Century Skills Development Through Inquiry-Based Learning From Theory to Practice*, (Springer, Singapur: 2017), s. 24.

Bu formülde belirtilen unsurların öğrenci tarafından kazanılması günümüzde zorunluluk haline gelmiştir. Bunun temel sebebi klasik mesleklerin çok hızlı şekilde yok olması ve çağın gereksinimine uygun yeni meslek dallarının öngörülemez şekilde ortaya çıkmasıdır. Bu nedenle söz konusu meslek alanlarının gerektirdiği niteliğe sahip bireylerin yetiştirilmesi zorunluluğu

vardır. Günümüz ve gelecekte ön plana çıkacak meslek dalları ve gerektirdiği beceriler ise Tablo 6’da gösterilmiştir.

TABLO 6. 2022’NİN YÜKSELEN MESLEKLERİ VE BECERİLERİ	
MESLEKLER	BECERİLER
- Veri Analisti ve Bilimcisi	- Analitik Düşünme ve İnovasyon
- Aktif ve Makine Öğrenmesi Uzmanı	- Aktif Öğrenme ve Öğrenme Stratejileri
- Genel ve Operasyon Yöneticisi	- Yaratıcılık, Özgünlük ve Girişkenlik
- Yazılım ve Uygulama Geliştiricisi ve Analisti	- Teknoloji Tasarımı ve Programlama
- Satış ve Pazarlama Uzmanı	- Eleştirel Düşünme ve Analiz
- Büyük Veri Uzmanı	- Karmaşık Problem Çözme
- Dijital Dönüşüm Uzmanı	- Liderlik ve Sosyal Etki
- Yeni Teknoloji Uzmanı	- Duygusal Zeka
- Kurumsal Gelişim Uzmanı	- Akıl Yürütme, Problem Çözme ve Kavrama
- Bilgi İşlem Elemanı	- Sistem Analizi ve Değerlendirmesi

Kaynak: World Economic Forum, *The Future of Jobs Report 2018*, (World Economic Forum Raporu, Cenevre: 2018).

Günümüzde ve gelecekte mesleklerin dönüşümü, ortaya çıkma ve yok olma süreleri düşünüldüğünde bireylerin beceri odaklı sürekli gelişime dayanan bir hayat sürmeleri kaçınılmaz hale gelecektir. Bu nedenle eğitim sistemlerinin bu yönü destekleyen bir kurguyu ihtiva etmesi de doğal bir beklentidir.

21. YÜZYILDA TÜRKİYE’DE MEVCUT DURUM

21. yüzyılın ilk çeyreğinde Türkiye gerçekleşen küresel, ekonomik ve toplumsal gelişmelerin etkilediği eğitim konusunda dünya trendine uygun belli politik adımlar atmıştır. İlk olarak yeni yüzyılın öğretmen profili üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bunu müfredat güncelleme çalışmaları, yeni yüzyılın öğrenci profili çalışma-

sı, FATİH Projesi ve TYÇ izlemiştir. Son olarak 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ni açıklayan Türkiye çağa yönelik orta vadeli eğitim politikası hedeflerini belirlemiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının Politika Metinleri (2001/2011)

Türkiye'de 21. yüzyılın ilk yılında Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2001) tarafından *21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sistemi'nin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili* adlı oldukça kapsamlı (768 sayfa) bir rapor yayınlanmıştır. Raporda öğretmenlere, öğretim elemanlarına, yöneticilere ve sendikalara öğretmen profilini betimlemek için farklı anket formları gönderilmiş ve ortaya bir profil çıkarılmıştır. Profil daha çok 21. yüzyılda okullarda yer alacak "ideal" öğretmeni mesleğe girişi, sınıf içi davranışları, mesleki gelişimi, okul içi ve dışı davranışları açılarından betimlemeye yöneliktir. Ardından betimlenen bu profile sahip olabilmesi için öğretmenlere, öğrencilere, yöneticilere, velilere, sendikalara, Milli Eğitim Bakanlığına (MEB), Yükseköğretim Kuruluna (YÖK) ve üniversitelere belli öneriler sunulmuştur.²

2001'de MEB tarafından öğretmen için hazırlanan profil çalışması 2011'de öğrenci için de gerçekleştirilmiştir. *MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili* adıyla yayınlanan raporda öğrenci profilinin 21. yüzyıl becerileri, düşünme yolları, çalışma yolları, çalışma araçları ve dünyaya entegrasyon olmak üzere beş kategoride incelenmesi hedeflenmiştir. Öğrenci, öğretmen ve yöneticilere yönelik hazırlanan anketlerle profil betimlenmeye çalışılmış ve belli öneriler ileri sürülmüştür.³ Her iki profil oluşturma çalışması da betimsel düzey-

de kalmış ve durum çalışmaları (*case study*) ya da eylem araştırmalarıyla desteklenememiştir.

Müfredat Güncelleme Çalışmaları (2005-2018)⁴

Sosyokültürel hayat, bilim ve teknolojiadaki hızlı değişim ve gelişmeler toplumun ve ferdin ihtiyaç duyduğu vasıfların da farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu farklılaşma ise tabii olarak çağın gerekliliklerini karşılayabilecek fertlerin yetiştirilmesini sağlayacak müfredatların yenilenmesi ve güncellenmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu ihtiyaç ve MEB'in değişen (davranışçılıktan yapılandırmacılığa) felsefesi doğrultusunda müfredatları geliştirme, yenileme ve güncelleme çalışmaları 2005'te başlamış, 2015-2016 eğitim öğretim yılında tamamlanmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim döneminin başından bugüne ise farklı bir boyut kazanarak müfredatlar için kapsamlı şekilde bir yenileme (güncelleme, gözden geçirme, ikmal ve değişiklik) çalışması yapılmıştır.

Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları yeterlilik ve becerilerle bunlara ilişkin tanımlamalar çeşitli belgelerde ifade edilmiştir. Bunlardan biri Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 2008'de kabul edilen Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'dir. Bir diğeri MEB tarafından öğrenci, öğretmen, okul, ilçe ve il gelişim seviyelerinin ülke genelinde yıllık olarak izlenmesi, değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan Milli Eğitim Kalite Çerçevesi'dir. Bir diğeri ise MEB ve YÖK başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde ulusal ve uluslararası konu uzmanlarının kat-

2. *21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sistemi'nin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili*, (Millî Eğitim Basımevi, Ankara: 2001).

3. *MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili Raporu*, (Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara: 2011).

4. "Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine", MEB, 2017, ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf, (Erişim tarihi: 17 Aralık 2018).

ŞEKİL 2. FATİH PROJESİ’NİN TEMEL HEDEFLERİ

Her Okul için	Her Derslik için	Her Öğretmen için	Her Öğrenci için
Bir adet çok fonksiyonlu yazıcı	Etkileşimli tahta	Tablet bilgisayar	Tablet bilgisayar
Alt yapı	Kablolu/Kablosuz internet bağlantısı	EBA portal	EBA portal
Yüksek hızlı erişim	Sınıf yönetimi	EBA market	EBA market
		e-posta hesabı	Bulut hesabı
		İçerik geliştirme stüdyosu	Dijital kimlik
		Bulut hesabı	Ödev paylaşımı
		Öğrenim yönetim sistemi (LMS)	e-posta hesabı
		Ders notları paylaşımı	Bireysel öğrenim materyalleri

kılarıyla hazırlanan 02/01/2016 tarih ve 29581 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanarak yürürlüğe giren TYÇ’dır.

Müfredatlarla kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve becerilerle bunlara ilişkin tanımlamaların belirlenmesinde yukarıda atıfta bulunan çalışmaların yanı sıra 21. yüzyıl becerileri olarak anılan yeterlilik ve becerilerle bunlara ilişkin açıklamalar da dikkate alınmıştır. Bahsedilen yeterlilik ve beceri çerçevesi içinde ilkökul ve ortaokul düzeyinde on yedi, lise düzeyinde yirmi dört, imam hatip ortaokulu ve imam hatip lisesi düzeyinde on olmak üzere toplam elli bir ayrı (sınıflar esas alındığında 176) müfredat güncellenmiştir. 2018’de güncellenen müfredatlarla öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve beceriler Tablo 7’de verilmiştir.

TABLO 7. 2018 MÜFREDATLARINDAKİ YETERLİK VE BECERİLER

YETERLİK VE BECERİLER
Anadilde İletişim
Yabancı Dillerde İletişim
Matematik Yeterliği
Bilim ve Teknoloji Yeterliği
Dijital Yeterlik
Öğrenmeyi Öğrenme
İnisiyatif Alma ve Girişimcilik
Sosyal ve Kamusal Yeterlikler
Kültürel Farkındalık ve İfade

Verilen yeterlilik ve beceriler (Tablo 7) dünya ölçeğinde gerçekleştirilen beceri setlerinin tasnifi girişimlerinin bulgularıyla (Tablo 2) büyük ölçüde tutarlıdır. Bu farkındalığın olması ve bunun öğretim programlarına yansıtılması için girişimde bulunulması Türkiye açısından olumlu bir gelişmedir. Bu perspektifin öğretmen, yönetici, veli ve içeriklere de yansıtılması bütünlük ve anlamlılık açısından oldukça yararlı olacaktır.

Bilim ve teknolojiye hızlı değişim ihtiyaç duyulan vasıfların farklılaşmasına sebep olmaktadır.

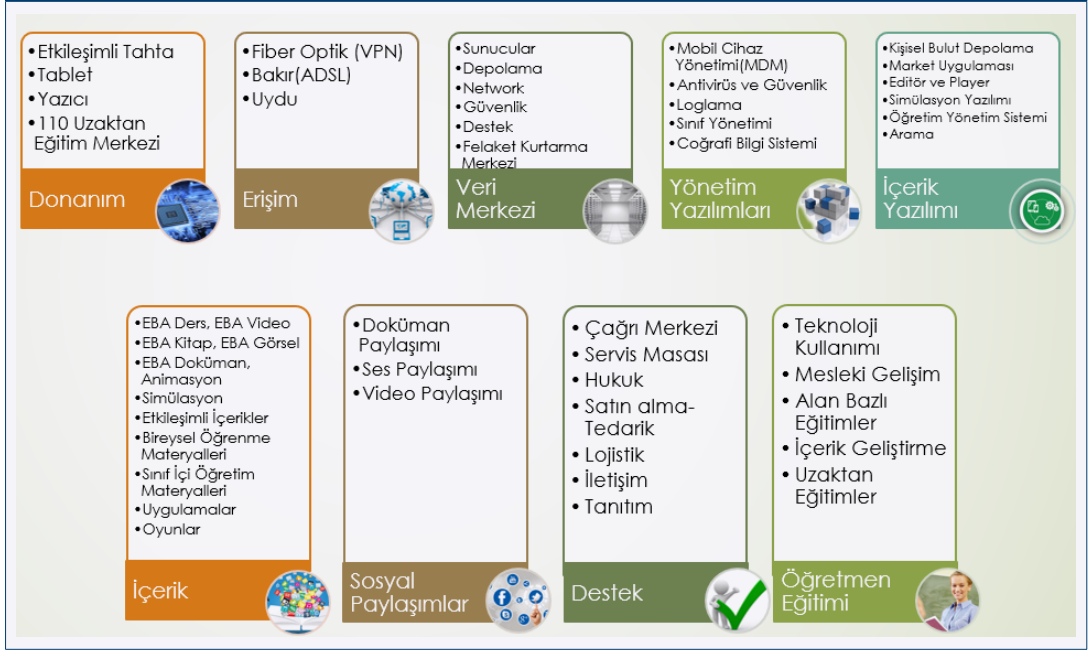
FATİH Projesi (2012)⁵

FATİH Projesi eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde derslerde etkin kullanımı için 2012’de başlatılmıştır. Projenin temel hedefleri Şekil 2’de verilmiştir.

FATİH Projesi’nin kapsamını ise donanım ve yazılım alt yapısının sağlanması, eğitsel içeriğin gerçekleştirilmesi ve yönetilmesi, öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, bilinçli, güvenli yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının hayata

5. “FATİH Projesi”, MEB, fatihprojesi.meb.gov.tr, (Erişim tarihi: 17 Aralık 2018).

ŞEKİL 3. FATİH PROJESİ'NİN BİLEŞENLERİ

Kaynak: "Framework for 21st Century Learning", P21, www.p21.org/storage/documents/docs/P21_framework_0816.pdf, (Erişim tarihi: 9 Eylül 2018).

geçirilmesi ve öğretim programlarında etkin BT kullanımı oluşturmaktadır.

Projenin başlıca bileşenleri ise Şekil 3'te verilmiştir.

FATİH Projesi'nin genel kurgusu (Şekil 3) oldukça kapsamlı ve eğitim-öğretimi destekleyici niteliktedir. Donanım yönüyle belli bir mesafe kat edilse de içerik geliştirilmesi, teknolojinin etkin yaygınlaştırılması, öğretmen ve yöneticilere proje farkındalığının yeterince kazandırılması açılarından istenen düzeye ulaşılammıştır. Projenin bu bağlamda desteklenmesi gerekmektedir.

TYÇ (2016)⁶

TYÇ, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ilk, orta ve yükseköğretim dahil mesleki, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme

yollarıyla kazanılan tüm yeterlik esaslarını gösteren ulusal yeterlikler çerçevesini ifade etmektedir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik doğrultusunda ülkemizdeki mevcut yeterliklerin kapsamlı bir şekilde bir araya getirilmesi, bunların kalitesinin artırılması, hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması ve sistemli bir şekilde desteklenmesi, ulusal ve uluslararası şeffaflığın ve tanınırlığın en üst düzeyde karşılanması ve toplumun tüm bireyleri için eğitim ve istihdam fırsatları yaratılması hedeflenmektedir. TYÇ ülkemiz eğitim ve öğretim sistemi içerisinde ve diğer öğrenme ortamlarında kazanılan kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlikleri kapsamaktadır. TYÇ'de yer alan sekiz seviye söz konusu seviyedeki yeterliklerin sahip olduğu ortak öğrenme kazanımlarına göre tanımlanmıştır. Her seviyeyi bilgi, beceri ve yetkinlik açısından niteleyen öğrenme kazanımlarına iliş-

6. "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi", MYK, www.myk.gov.tr/index.php/en/turkiye-yeterlilikler-cercevesi, (Erişim tarihi: 12 Kasım 2018).

kin tanımlar dizisi seviye tanımlayıcısı olarak adlandırılmaktadır.

Ayrıca 2006’da MEB tarafından öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi hedef alınarak yayınlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” TYÇ ve sahadan gelen dönütlerle güncellenerek 2016’da yeniden yayınlanmıştır.⁷

Genel anlamda ve öğretmenlik mesleği açısından böyle bir çalışmanın yapılması ve yeterliklerin belirlenmesi beceri temelli bir anlayışın göstergesidir. Bu olumlu bir adımdır. Ayrıca 21. yüzyıl becerilerine yönelik Türkiye’nin benzer bir anlayışla atacağı adımları güncel olarak ortaya koyduğu belge 2023 eğitim vizyonudur.

2023 Eğitim Vizyon Belgesi (2018)⁸

MEB tarafından 2018’in son çeyreğinde önümüzdeki üç yıllık süreçte atılacak politika adımlarının genel çerçevesini oluşturan bir vizyon belgesi açıklanmıştır. 2023 eğitim vizyonunun 21. yüzyıla dair eğitim önerisi 21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modeli şeklindeki çift kanatlı bir okumadır. Sadece beceri kazandırmak hayatı göğüslemeye yetmemektedir. Gerekli olan insana ait evrensel, yerel, maddi, manevi, mesleki, ahlaki, milli tüm değerleri kapsayan ve kuşatan bir olgunlaşma, gelişme, ilerleme, değişim ve ahlak güzelliğidir. Ayrıca Bakanlık 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde doğrudan 21. yüzyıl becerilerine yönelik bazı hedefler de belirlemiştir. Bunlar şu şekildedir:

- Yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği içinde 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak üzere ihtiyaç duyulan alanlarda öğretmenlere yönelik lisansüstü düzeyde yan dal programları açılacaktır.

- Çocukların ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda yaşam becerileri kazanımlarına yönelik tasarım-beceri atölyeleri kurulacaktır.
- İlkokul kademesinin amaçları dikkate alınarak çocukların değerlendirilmesi not yerine beceri temelli etkinlikler doğrultusunda yapılandırılacaktır.
- Okul bahçelerinin tasarım-beceri atölyeleri ile bağlantılı olarak yeniden tasarlanıp yaşam alanlarına dönüştürülmesi sağlanacaktır.
- 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan okuryazarlıklara ilişkin farkındalık ve beceri eğitimleri düzenlenecektir.
- Dijital içerik ve becerilerin gelişmesi için ekosistem kurulacaktır.
- Dijital becerilerin gelişmesi için içerik geliştirilecek ve öğretmen eğitimi yapılacaktır.

Gerekli olan insana ait evrensel, yerel, maddi, manevi, mesleki, ahlaki, milli tüm değerleri kapsayan ve kuşatan bir olgunlaşma, gelişme, ilerleme, değişim ve ahlak güzelliğidir.

Eğitim vizyon belgesinde açıklanan hedefler oldukça anlamlıdır. Konu açısından dikkat edilmesi gereken en önemli nokta sürecin bütünsel olarak kurgulanmasıdır. Örneğin yalnızca öğretmen ya da sınıf içine odaklanılırsa eksik kalabilir. Bunlar kadar gerekli bir başka husus da vurgulanan ekosistemin teminatı yöneticilerin de aynı farkındalıkta olmasıdır. Ayrıca beceri odaklı bir eğitim içeriği ve ölçme değerlendirme anlayışı da bütünün tamamlayıcısı olan en önemli parçalardan ikisidir.

7. “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”, MEB, oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEY_Y_GENEL_YETERLYKLERY.pdf, (Erişim tarihi: 13 Kasım 2018).

8. Güçlü Yarınlar İçin 2013 Eğitim Vizyonu, MEB.

**TABLO 8. 21. YÜZYIL BECERİLERİNE YÖNELİK BAZI OECD ÜLKELERİNİN
POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

	Politika Bağlamı	Beceriler	Değerlendirme	Öğretmen eğitimi	Yorumlar
Avustralya	Yeni Müfredat ve Öğretim Standartları	Hayır	Hayır	Hayır	2010-2011'de tanıtımı yapılmıştır.
Avusturya	Yeni Müfredat (2000) ve Spesifik Girişimler	F, H, N Hariç Hepsi	Hayır	Evet	
Belçika (Flanders)	Yeni Çapraz Müfredat Hedefleri (2010) Bilgi ve İletişim Teknolojileri Çapraz Müfredat Yeterlikleri (2007)	J Hariç Hepsi	Evet	Evet	
Kanada (New Brunswick)					Şu anda geliştirilmekte olan yeni bir girişimdir.
Finlandiya	Küresel Eğilimler, Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Artan Rolü	D, J, L, N Hariç Hepsi	Hayır	Evet	
İrlanda	Temel Müfredat (1997)	N Hariç Hepsi	Evet ancak bu beceri/ yeterlikler için spesifik değil.	Evet ancak bu beceri/yeterlikler için spesifik değil.	
İtalya	Çeşitli Reform Süreçleri (1997-Günümüz)	Hayır	Hayır	Hayır	
Meksika	Birinci ve İkinci Eğitim Reformları (2006 ve 2008)	Hepsi	Evet ancak bu beceri/ yeterlikler için spesifik değil.	Evet ancak bu beceri/yeterlikler için spesifik değil.	
Hollanda	Periyodik Revizyonlar	D, I, N Hariç Hepsi	Hayır	Evet	
Yeni Zelanda	İngilizce ve Maori Dili Konuşan Okullar İçin Yeni Müfredat: DeSeCo	Hepsi	Evet ancak bu beceri/ yeterlikler için spesifik değil.	Evet	Hem İngilizce hem de Maori müfredatı yakın gelecekte tanıtılacaktır (2010 ve 2011).
Norveç	Okul Reformu (2006)	N, O Hariç Hepsi	Hayır	Hayır	
Polonya	Yeni Milli Müfredat (2009)	Hepsi	Evet	Evet	
Slovak Cumhuriyeti	X	J, N, O Hariç Hepsi	Evet ancak bu beceri/ yeterlikler için spesifik değil.	Hayır	
İspanya	Yeni Eğitim Kanunları (2006), DeSeCo, Avrupa Komisyonu Çalışmaları	Hepsi	Evet ancak bu beceri/ yeterlikler için spesifik değil.	Evet	

A: Yaratıcılık/İnovasyon, B: Eleştirel düşünme, C: Problem çözme, D: Karar verme, E: İletişim, F: İş Birliği, G: Bilgi Okuryazarlığı, H: Araştırma ve İnceleme, I: Medya Okuryazarlığı, J: Dijital Vatandaşlık, K: BT Uygulamaları ve Kavramları, L: Esneklik ve Uyum, M: Girişimcilik ve Öz Yönelim, N: Üretkenlik, O: Liderlik ve Sorumluluk

21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN EĞİTİM POLİTİKALARINDA DÜNYA ÖRNEKLERİ

Bu başlık altında bazı OECD ülkelerinin karşılaştırmalı politika özeti, Batı Virginia eyaletinin başarı hikayesi ve Doğu Asya ülkelerinin beceriler bağlamında neden ön plana çıktığı konuları yer almaktadır.

21. Yüzyıl İlk Çeyreğinde Bazı OECD Ülkelerinin 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Politika Adımları⁹

Politika bağlamı, beceriler, değerlendirme ve öğretmen eğitimi olmak üzere dört temel boyutta on dört OECD ülkesinin 21. yüzyıl becerileri özelindeki eğitim politikalarının kısa bir özeti Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde bazı çarpıcı noktalara ulaşılabilir. Ülkelerin büyük çoğunluğu müfredat değişikliği ya da düzenlemesini tercih ederken çok küçük bir kısmı herhangi bir düzenleme yapmamıştır. Bazı ülkeler eğitim sistemleri bünyesinde becerilerin tümüne odaklanırken Avusturya, Finlandiya, Norveç ve Hollanda bazı becerilere sistemlerinde yer vermiştir. Değerlendirme noktasında bazı ülkeler becerilere özgü değerlendirme yaparken bazıları değerlendirme konusunda spesifik davranmamıştır. Avustralya, İtalya, Norveç ve Slovakya’da becerilere yönelik öğretmen eğitimi yokken diğer ülkelerde mevcuttur.

Bir Başarı Hikayesi: Batı Virginia¹⁰

Ağustos 2005’te Batı Virginia Eğitim Kurulu tarafından eyaletin eğitim sisteminin değiştirilmesi ve bunun çok acil yapılması talep edilmiştir. Bunun üzerine vali eyalet meclisini, eğitimcileri, okul sistemini ve ilgili işletmeleri Kasım 2005’te bir etkinlikte bir araya getirmiştir. Ardından P21’e katılan ilk eyaletlerden biri olmuştur. Her çocuğun bir vatandaş ve çalışan olarak başarılı olması için 21. yüzyıl becerileri odaklı bir eğitime imkan sağlanmıştır.

Bu tüm eğitim paydaşlarını 21. yüzyıl felsefesine yakınlaştırmak için yapılmış ve eğitimcilerin bakış açısı kadar eyalet öncülerinin düşünceleri ve çalışma şekilleri de eyalet çapında değiştirilmiştir.

Bu değişim ve gelişimi hızlandırmak adına şu adımlar uygulanmıştır:

Vizyon Oluşturma: Global 21 Ortak Vizyonu ve halk oylamasıyla Batı Virginia iş insanlarının, eğitimcilerin, organizasyonların ve velilerin aktif iş birliğini içeren kapsamlı bir iletişim stratejisi oluşturmuş ve geliştirmiştir.

Veri Analizi, Planlama, Süreç Tasarımı, Uygulama ve Organizasyon: Eyaletin eğitim sisteminde veri analizi süregelen bir uygulamadır ve beceriler açısından paydaşlar için farklı amaçlara hizmet etmiştir. Örneğin girişimlerin tasarlanması için girdi sağlanmakta, dönüt elde edilmekte ve başarı hakkında bilgi toplanmaktadır.

Standart ve Müfredat Geliştirilmesi: Müfredat ulusal ve uluslararası gereksinimleri karşılayacak hale getirilmiştir. Mezuniyet şartları sertleştirilmiş, teknolojik yeterlik ve 21. yüzyıl becerileri tüm müfredatlar boyunca işlenmiştir. Beceriler bağlamında yol gösterici standartlar geliştirilmiştir.

9. 21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries, OECD, [www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=edu/wkp\(2009\)20&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=edu/wkp(2009)20&doclanguage=en), (Erişim tarihi: 21 Kasım 2018).

10. R. A. Templeton, K. Huffman ve C. E. Johnson, “Educational Reform: What Have Federal and State Policy Makers Done?”, *Bringing Schools into the 21st Century*, ed. G. Wan ve D. M. Gut, (Springer, Dordrecht: 2011), s. 67-89.

Teknoloji Entegrasyonu: Öğrenci başarısı sistemin merkezindedir ve sistem şu üçgenden oluşmaktadır: 21. yüzyıl içeriği, 21. yüzyıl teknoloji araçları ve 21. yüzyıl öğrenci becerileri. Batı Virginia Eğitim Departmanının standart üniteler, ders planları, yönergeler ve proje temelli eğitim örnekleri sunduğu bir web sayfası kurulmuştur. Böylelikle öğretmenler içeriği, öğrenme becerisini, teknolojiyi, araştırma temelli eğitimsel stratejilerini, farklılaştırılan yönergeleri ve zengin sınıf içi değerlendirmeleri öğrenme ortamına katabilmiştir.

21. Yüzyıl Becerileri Değerlendirmeleri: Değerlendirmenin alt başlıkları şu şekildedir: Özetleyici (sonuç) değerlendirme, ölçüt değer-

lendirme ve içeriğe bağlı sınıf içi değerlendirme. Bu değerlendirmeler 21. yüzyıl öğrenme araçları, içerik ve bağlamına göre yapılmıştır.

Yönetici Desteği: Eğitimci Kalitesi ve Sistem Desteği isimli bir birim oluşturulmuştur. Bu birim öğretmen yeterliğini 21. yüzyıl becerileri için desteklemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu destek bölge, okul ve öğretmen liderlerine ulaştırılmıştır. Aynı zamanda okul ve bölgelere gereken teknik desteği vermesi için eyalet ağı kurulmuştur.

Öğretmenin Profesyonel Gelişimi: Batı Virginia Eğitim Departmanı çalışanları on bir günlük mesleki gelişim eğitimi almıştır. Okul müfettişleri ve bölge liderleri altı defa olmak üze-

TABLO 9. DOĞU ASYA ÜLKELERİNİN HEDEFLİDİĞİ 21. YÜZYIL ÖĞRENCİSİ VE BECERİ SETLERİ

ÜLKE	HEDEF	BECERİ SETİ
Hong Kong	- 21. yüzyıl için nitelikli insanlar gerekmektedir. Bu insanlar değişken, karmaşık ve belirsiz olan bir toplumda yaşayabilir, önderlik edebilir ve değişim gösterebilirler.	Bilgi ve Beceriler Nitelikler Değerler
Japonya	- Entelektüel, ahlaklı, yetenekli birey	Temel Okuryazarlık Düşünme Yeteneği Dünya İçin Eylemde Bulunma Yeteneği
Güney Kore	- Kişinin bağımsız olarak bütünsel gelişmeye dayalı yaşamını kurması ve geleceğini şekillendirmesi - Temel bilgi ve becerilerin inşasında çeşitli fikirlerini ve mücadeleci ruhunu kullanarak yeni düşünceler yaratan deneyimli bir insan - Kültür okuryazarlığına ve çoğulcu değerlere dayanan insan kültürlerinin zevkine varan ve geliştiren incelikli insan - Dünyayla bir toplum duygusuyla etkileşime giren ve diğer insanlarla birlikte paylaşma ruhu içinde yaşayan demokratik bir vatandaş	Öz Yönetim Bilgi/Bilgi İşleme Yaratıcı Düşünme Estetik İletişim Yurttaşlık
Singapur	- Kendine güvenen birey, kendini yöneten bir öğrenci, ilgili bir vatandaş, aktif bir katılımcı	Öz Farkındalık Öz Yönetim Sosyal Farkındalık İlişki Yönetimi Sağlam Karar Verme
Tayvan	- Doğaçlama, Etkileşim, Ortak İyi - Öğrencilerin motivasyon ve tutkularını ateşlemek - Kendileri, başkaları, toplum ve doğayla etkileşimlerini geliştirmek için onlara rehberlik etmek - Pratikte öğrenme uygulamalarına, yaşamın anlamını deneyimlemelerine, toplumun, doğanın ve kültürün sürekli gelişimine olan bağlılığını geliştirmelerine yardımcı olmak - Ortak iyilik elde etmek	Öz Yönetimli Eylem Sosyal Katılım İletişimsel Etkileşim

re üçer günlük liderlik konferansına katılmıştır. Tüm ilk-orta-lise eğitimcileri on günlük hizmet içi eğitim almıştır. Tüm öğretmenler 600 usta öğretmenin (*master teacher*) yönlendirmesiyle profesyonel destek anlamında eğitim görmüştür. Destek birimi çalışanları da altı defa olmak üzere üçer günlük liderlik eğitimi almıştır.

Dış Ortaklarla İş Birliği: Buck Eğitim Enstitüsü eğitici eğitimi sağlamıştır. Delaware Bilim Koalisyonu bilimsel ve değerlendirme rubrikleri için destek sağlamıştır. NASA simülasyonu öğretmenler için profesyonel gelişim imkanı sunmuştur. Okul-aile birlikleri tarafından öğrencilerin gerçek çevreleriyle etkileşimlerini geliştirmek adına stratejik planlar hazırlanmıştır.

21. Yüzyıl Eğitiminde Doğu Asya Fenomeni¹¹

21. yüzyılın yeni ekonomik ve toplumsal yapısıyla yüzleşmek için Doğu Asya ülkelerinde (Hong Kong, Japonya, Güney Kore, Singapur, Tayvan) 1990’ların sonu ya da 2000’lerin başından itibaren bazı eğitim reformları gerçekleştirilmiştir. Doğu Asya eğitim sistemlerindeki reformlar toplumdaki hızlı ve temel değişimlerin farkındalığıyla vücuda gelmiş ve bu politika belgelerine yansımıştır.

Reformlar problemlerin tanımlandığı ve çözüm önerilerinin sunulduğu bir “eksik model” olarak tasarlanmamıştır. Reformların geleceğe bakan ve gelecek için heveslendiren bir yapısı vardır. Bu nedenle Doğu Asya ülkelerinin eğitim reformları “ilham verici model” (*aspirational model*) olarak adlandırılmaktadır.

21. yüzyıl becerileri de tıpkı hedeflenen “insan modeli” gibi bu ülkelerde yerel kültüre göre yorumlanmaktadır. Her yorum ülkenin

kendine özgü beceri setlerini de oluşturması demektir. Bunu aynı mahiyette müfredat-pedagoji anlayışı ve diğer paydaşların desteklenmesi izlemektedir. En nihayetinde Doğu Asya ülkelerini 21. yüzyılda “fenomen” haline getiren eğitim kurgusunu özgün ve yüzyılın doğasına has yapabilmeleridir.

Doğu Asya ülkelerini 21. yüzyılda “fenomen” haline getiren eğitim kurgusunu özgün ve yüzyılın doğasına has yapabilmeleridir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeni yüzyılın ilk yıllarından itibaren küresel ve yerel anlamda eğitim konusunda oldukça gündem yaratan tartışma ve politika adımları görülmüştür. Bu durum 20. yüzyılın üçüncü ve dördüncü çeyreğinde hayatımıza etkisini dramatik şekilde hissettiren bilgisayar ve internetin bilgi ve eğitim paradigmalarını kaydırmasına bağlanabilir. Bu kaymanın yarattığı boşluğu pek çok ülkenin öncüler 21. yüzyıl becerileri odağında bireyleri beceri ve yetkinlik temelli bir hayata hazırlama politikasını izleyerek doldurmuştur. Bunda ciddi bir ivme de kaydedilmiştir. Bu konuda başarılı ülkeleri diğerlerinden ayıran en önemli husus kendi beceri setlerini bütün eğitim sistemini kapsayan bir yapı iskelesi olarak kurmalarındır. Elbette 21. yüzyılın yaşanacak yaklaşık üç çeyreği daha vardır. Bilginin üzerimize yığılma hızı, her bireyin bununla mücadele etme zorunluluğu ve belirsizliği gittikçe artan bir gelecekte rekabet edecek olmamız gerçeği insanı gittikçe beceri temelinde ilerlemeye yöneltmektedir. Ulusal eğitim politikalarının da bu noktadan azade olması düşünülemez.

11. “Advancing 21st Century Competencies in East Asian Education Systems, Asia Society Center for Global Education”, Asia Society, [asiasociety.org/files/21st-century-competencies-east-asian-education-systems.pdf](https://www.asiasociety.org/files/21st-century-competencies-east-asian-education-systems.pdf), (Erişim tarihi: 1 Aralık 2018).

Türkiye yüzyılın en başından itibaren bu bağlamda bazı adımlar atmıştır. Oldukça olumlu kabul edilmekle birlikte bütün sistemi kapsayamaması ya da yalnızca bir boyuta odaklanması nedeniyle beklenen dönüşüm gerçekleşmemiştir. Ancak 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde doğrudan bu konuyla ilgili bir bölüm ve hedeflerin yer alması Türkiye’nin eğitim politikası ajandasında becerilere ağırlık verileceğine yönelik umutları canlı tutmaktadır. Tüm yazılanlardan sonra Türkiye’nin 21. yüzyıl becerileri (Öneriler kısmında sadece beceriler olarak ifade edilecektir) odaklı eğitim politikalarına yönelik ileri sürülebilecek öneriler şunlar olabilir:

Teori

- MEB başarılı ülke örneklerinde olduğu gibi “yeni yüzyıl insanı”nın özelliklerini belirlemeye yönelik beklentiye öğrenci ve öğretmen profilini belirleyerek karşılamaya çalışmıştır. Bu çaba güncellenerek tüm eğitim paydaşlarının, sosyal ve insani bilimcilerin, istihdam çevrelerinin ortak katılımlarıyla düzenlenecek kapsamlı çalıştaylarda yinelenabilir. Neticesinde 21. yüzyılda Türkiye’nin sahip olmayı hedeflediği insan modeli sade bir şekilde ortaya konabilir.
- Dünya genelinde beceri setlerine yönelik yapılan çerçeveler dikkate alınıp bunun yanında Türkiye özelinde nitelikli durum çalışmaları (case study) yapılarak ülkemiz eğitim politikalarında öncelik verilecek ya da arka planda tutulacak beceriler belirlenebilir. Böylece ülkemizin eğitim sistemine uygun özgün beceri setimiz ortaya konulur.

Bütüncül Sistem Tasarımı

- Beceriler açısından düşünüldüğünde eğitim sisteminin bütünsellik ihtiva etmesi gerekmektedir. Sistemin tüm parçalarının bece-

rileri desteklemesi beklenir. Örneğin beceri odaklı bir öğrenme ortamı tesis edilip ölçme değerlendirme anlayışı buna uygun olmazsa politika adımı eksik kalacaktır. Yine mesela öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine uygun eğitim yapma kapasiteleri geliştirilirken eğitim yöneticilerine buna yönelik farkındalık ve yönetme araçları kazandırılmazsa sürekli bir çatışma hali doğabilir.

Farkındalık Etkinlikleri

- İl, ilçe, okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler için beceri odaklı eğitim konusunda öncül çalışmalarında yer alan ya da öncülük eden kişilerden farkındalık hususunda iş birliği sağlanabilir. Burada basılı, görsel ve sosyal medya kullanılabilir. Zira atılacak her adımda ortak farkındalığı ve dili oluşturmak direnç kırmaya yönelik en temel adım olacaktır.

Yönetici

- Merkez teşkilat, il, ilçe ve okul yöneticilerinin koordine ve birbirini destekleyici bir tutumla beceri odaklı bir eğitim öğretim sürecine liderlik etmesi gerekir.
- Süreçte beceriye yönelik okul içi ve dışı ortam, öğretmenlerin desteklenmesi, ölçme değerlendirme, veliler ile iş birliği, veri madenciliği ve tümü arasındaki koordinasyondan okul yöneticileri sorumludur.
- Öğrencilerin öğretmenler tarafından beceri temelli faaliyetlerinin elektronik ve online bir sistemle kayıt altına alması beklenir. Bu öğretmene düzenli izleme, dönüt verme, geliştirme gibi hususlarda büyük yarar sağlar. Bu sistemin temin ve muhafazasından da birinci derecede okul yöneticisi sorumludur.
- Okul yöneticilerinin ihtiyaç duyacağı her tür teknik ve yönetsel destekten ise üst kademe yöneticiler sorumludur.

Öğretmen

- Beceri odaklı eğitimi sınıfta tesis eden birincil paydaş şüphesiz öğretmendir. Öğretmenler hizmet öncesi süreçten başlamak üzere bu konuda desteklenmelidir. Örneğin aldıkları zorunlu veya seçmeliler içerisinde konuyla ilgili dersler olabilir. Hatta beceri odaklı bir öğretmenlik formasyonu üzerinde durulabilir.
- Öğretmenler öğretim uygulamaları esnasında profesyonel desteğe ihtiyaç duyabilir. Bunun için tecrübeli olanların paylaşımda bulunacağı etkileşimli bir sanal platform (MEBBİS ile entegre) düşünülebilir. Öğretmenler iletişimsel etkileşimle öğretim kapasitelerinin artırılması konusunda desteğe ihtiyaç duymaktadır.

İçerik ve Müfredat

- Ders içerikleri ve müfredatlar kaçınılmaz olarak hafifletilmelidir. Sadeleşme konu bütünlüğünü bozmak manasında olmamalı, genel çerçeve muhafaza edilirken içerik bilgi yoğun bir yapıdan sıyrılıp daha çok eyleme geçiren, düşündüran, bağlantı kurduran (burada öğretmenin öğrenciyi etkin kılacak yetkinliğe ulaşması önemlidir) niteliğe kavuşturulmalıdır.
- Günümüzün karmaşıklığı ve disiplinlerin geçişken oluşu göz önüne alınarak içerik ve müfredatlar çok farklı disiplinleri içerebilmeli ve disiplinler bir yapıda meydana getirilmelidir.

Öğrenme Ortamı

- Farklılaşan öğrenme ortamı göz önüne alınarak okul içi kadar okul dışı ve sanal öğrenme ortamları da öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerine dahil edilmelidir. Konu

ve derse göre gerçek yaşam ortamlarında öğrenciler beceri geliştirebilir. Mobil uygulamalar, artırılmış gerçeklik ve simülasyon gibi yeni teknolojiler de öğrenme ortamının bir parçası olabilir.

- Öğrenme ortamı beceri gelişiminin desteklenmesi için kesinlikle etkinlik temelli olmalıdır. Bu ortamı sağlaması gereken öğretmenlere gerekli destek üst yönetimlerce verilebilir.
- Öğrenme ortamına teknoloji entegre edilmelidir. Entegrasyonun üç boyutu olmalıdır: içerik, teknolojik araçlar ve beceriler. Öğrenme ortamında metin içeriğinin teknolojik araçlarla sunumu fark yaratmayacaktır. Ses, video, animasyon, şekil, grafik ve hiper bağlantıyla zenginleşen içeriğin teknoloji araçları ile beceri gelişimini destekleyici etkinlik temelli sunumu ancak beklenen niteliği sağlayabilir. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) bu yapıda yeniden kurgulanırsa bu konudaki ihtiyaç giderilebilir.
- Öğrenme ortamının rahat, esnek ve yaratıcılığı destekleyen atmosferde olması beceri temelli gelişime büyük katkı sağlayacaktır. Özellikle becerilerin karakter ve zihinsel boyutunda öğrencilerin kendi özgün ifadelerini oluşturma, başkalarına anlaşılır şekilde sunma, karmaşık problemlere birlikte çözüm bulma gibi hayati etkinlikleri yerine getirmesi gerekir. Bu nedenle öğrenme ortamı buna imkan tanımalıdır.
- Günümüz insanının hayatın yeni bir boyutunu oluşturan sanal platformda birer içerik üreticisi olduğu düşünüldüğünde öğrenme ortamının da bunu desteklemesi gerekir. Öğrencilerin dersin içeriğine sanal uygulama üzerinden katkı sağlamasını destekleyici mobil araçlar geliştirilebilir.

Ölçme Değerlendirme

- Beceri temelli ölçme değerlendirme farklı bir eğitim kültürünün oluşumunu gerektirmektedir. Önemli olan sürecin gözlenmesi, izlenmesi (*monitoring*) ve özetleyici (*summative*) tavidir. Öğrencilere beceri geliştirme sürecinde anlık geri bildirimler verilmeli ve hedef beceriyi göstermesi beklenmelidir. Bunun için özellikle öğretmenlere becerilere yönelik ölçme ve değerlendirme konusunda farkındalık kazandırılmalı ve eğitim verilmelidir.
- Öğrencilerin süreçte becerilerini somut olarak ürün temelli (*product-based*) göstermesi gerekmektedir. Süreç değerlendirme için vizyon belgesinde de vurgulanan ürünlerin düzenli olarak koyulduğu e-portfolio doğru bir tercih olacaktır. Ancak öğretmenlere, yöneticilere, öğrencilere ve velilere bu konu hakkında farkındalık kazandırmak için doğru örnekler gösterilmeli ve eğitimler veril-

melidir. Ayrıca ilgili dosyaların kademeler arası sürdürülebilirliği de sağlanmalıdır.

Dış Ortaklar

- İstihdam çevreleri, belediyeler, müzeler, kültür sanat çevreleri ile işbirliği toplantıları düzenlenebilir. Bu toplantılar neticesinde içerik planlamaları, etkinlikler ve eğitim destekleri sağlanabilir. Özellikle okul dışı gerçek hayatta beceri gösterimi açısından bu husus önemli olmakla beraber bu ortaklık nicelikçe değil öğrenci becerisini geliştirici nitelikte kurulmalıdır.
- Okul-aile birlikleri aracılığıyla veliler de becerilerin öğrencilerde gelişimi sürecine dahil edilmelidir. Etkinliklere aile bireyleri de katılabilir. Geliştirilecek beceri gözlem formlarını aile yaşantısında öğrencileri gözleyip doldurarak sürece katkı sunabilirler.

21. YÜZYIL BECERİLERİ ODAĞINDA TÜRKİYE’NİN EĞİTİM POLİTİKALARI

ERCENK HAMARAT

SETA | ANALİZ

21. yüzyıl bilgi paradigmasında ciddi bir değişimi beraberinde getirmiştir. Günümüz bireyinden beklenen bilgiyi ezberine alması değil her alanda ona hızlı ulaşması, paylaşması ve onu etkin kullanmasıdır. Bunun için bireyin önemsemesi ve geliştirmesi gereken belli beceriler bulunmaktadır. Öncü çalışmalarla bunlar set halinde kategorize edilmiştir. Bu bağlamda bu analiz de Türkiye’nin eğitim politikalarını 21. yüzyıl becerileri odağında değerlendirmek ve yeni politika önerileri sunmak için yazılmıştır. Girişte 20. ve 21. yüzyıl becerileri karşılaştırması yapılmıştır. Ardından 21. yüzyıl becerileri oldukça ayrıntılı bir şekilde ele alınarak farklı kurum ve kuruluşların beceri seti tasnifi sunulmuştur. Ayrıca en yaygın tasniflerden birinde yer alan beceriler tanımlarıyla birlikte verilmiştir. 21. yüzyıl becerileri kapsamında ön plana çıkan en önemli husus öğrenme ortamı olduğu için 20. ve 21. yüzyıl sınıfı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Değişen öğrenme paradigması “3Rx7R” formülasyonu ile gösterilmiştir. Mesleklerin nasıl değiştiği ve yok olduğu vurgusu ile bu becerilere sahip olmanın önemi vurgulanmıştır. 21. yüzyılda Türkiye’nin ilgili konuda attığı adımlar özetlenmiştir. Özellikle 21. yüzyıl öğretmeni ve öğrencisi profil çalışması fikrinin dünya trendine uygun ama amaca hizmet etmeyecek şekilde yapıldığı belirtilmiştir. Öte yandan müfredat güncelleme çalışmaları, Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesi hakkında bağlama uygun kısa değerlendirmeler yapılmıştır. Dünyada konu hakkındaki politikalar için on dört OECD ülkesinin attığı adımlar özetlenmiştir. Oldukça başarılı bir politika geliştiren Batı Virginia üzerinde ayrıntılı şekilde durulmuştur. Son yıllarda eğitim konusunda ciddi sıçrama yapan Doğu Asya ülkelerinin politikalarının arka planı incelenmiştir. Sonucunda da teori, bütüncül sistem tasarımı, farkındalık etkinlikleri, yönetici, öğretmen, içerik-müfredat, öğrenme ortamı, ölçme değerlendirme ve dış ortaklar konularına yönelik politika önerilerine yer verilmiştir.

www.setav.org